

Graña Núñez, Xosé: *Vacilacións, interferencias e outros "pecados" da lingua galega*, Edicións Ir Indo, Vigo, 1993; 223 pp.

Nos derradeiras semanas do ano pasado saíu do prelo este libro de Xosé Graña, que, como expón Francisco Fernández Rei no prólogo, trata de seguir-la pegada doutros volumes e que consiste "unha sintética gramática dos abundantes e moi variados 'pecados' do galego literario (de onte e de hoxe) e do galego oral, para rematar cun caso práctico: a análise do galego culto dos escritores da Xeración Nós no período 1920-1925, páxinas de indubidable interese para a historia de norma escrita do galego moderno, onde practicamente todo está aínda por facer".

Despois dunha pequena introducción o libro divídese en seis apartados, sen engadirmos un índice de palabras, composto basicamente polas formas que o autor rexeita coma "pecados" ó longo do libro, amais da bibliografía.

Na introducción aclara as pretensións coas que fixo a obra, desde unha "perspectiva recompiladora e descritiva (...) en tódolos niveis lingüísticos (...) e desde un plano eminentemente sincrónico". Quere sobre todo que o usuario da lingua "ademais de saber que pecou, coñeza o pecado e o porqué do seu pecado".

O apartado un trata de achegarnos á análise dos mecanismos de deterioro lingüístico, centrándose nos que incidiron claramente no desenvolvemento da nosa lingua ó longo da historia. Selecciona así a presión do castelán, dividindo esta influencia en dúas claras delimitacións: no espazo (medio rural/medio urbano) e no tempo (século XV-1936/1936-actualidade). En segundo lugar resalta a falta de institucións valedoras do idioma e remata este capítulo vendo tamén a propia dinámica da lingua coloquial, xa que "o factor que mellor contribúe á fixación e á uniformidade dunha lingua" é a escritura.

Aborda a análise fonética no apartado dous, xa que sendo o galego un "idioma eminentemente oral" as vacilacións fonéticas son importantes. Divide o apartado en vacilacións vocálicas (asimilación, disimilación, harmonización, labialización, amais dos fenómenos de adición e supresión vocálicos), vacilacións consonánticas (vacilacións entre líquidas, entre velares, entre bilabiais), para rematar coas alteracións nos grupos consonánticos cultos e nos timbres vocálicos. En todos estes casos engade numerosos exemplos para amosar como aparecen na lingua e para que os evitemos. Destaca sobre todo a numeración que fai das parellas nas que o timbre vocálico ten un valor fonolóxico.

Dedica o seguinte punto á ortografía, "problema cotián co que os escritores galegos tiveron que enfrontarse ó longo das distintas etapas de historia da lingua".

Fai logo un esquema resumo do emprego das principais grafías que poden levar a vacilacións á hora de escribirmos, coma os empregos de b, v, h, ...

Desenvolve, a continuación, a morfosintaxe, facendo un estudio case gramatical mais só parando naqueles puntos que levan á confusión no xénero e número, no adxectivo, no artigo, no pronome persoal (a nivel formal, colocación), no posesivo, demostrativo e indefinidos, no verbo (respecto á vocal temática, ó sufixo modo-temporal e ó sufixo número-persoal, conxugación irregular e mailos verbos irregulares) para rematar coa análise dos adverbios, preposicións e conxuncións.

O punto cinco está dedicado ó léxico, quizais o punto máis engaiolante para o lector, xa que se aparta máis dun tipo de estudio prescriptivo, coma o feito ata o de agora. É o capítulo máis longo do libro (ocupa desde a páxina 85 á 154), e nel fai un repaso dos 'pecados' máis frecuentes na lingua galega neste aspecto, referente ós castelanismos, hipergaleguismo, arcaísmos, dialectalismos, vulgarismos, lusismos, á parte das familias léxicas irregulares ou das confusións semánticas, para rematar cun apartado interesantísimo, o da fraseoloxía. Saliento este punto porque, quizais por estar menos presente nos manuais, destaca sobre os demais (máis comentados e estudados en numerosos traballos publicados ata agora). "Un dos trazos que mellor podería defini-la esencia da lingua galega ó longo da súa historia é, sen dúbida, o do seu marcado carácter coloquial" (...) "O galego coloquial-popular veuse caracterizando por unha vitalidade e riqueza de recursos (...) mais as profundas transformacións sociais están incidindo seriamente" nesta parte esencial da nosa lingua, polo que "os modismos e as frases feitas son a miúdo ignorados na lingua dos nosos días". Fai, entón, unha relación dunhas poucas páxinas sobre esas frases feitas que tomamos directamente do castelán ou que son falsas adaptacións á nosa lingua coma "a palabras necias oídos xordos" por "orneadas de burro no chegan ó ceo" ou "de tal pao tal astilla" por "de tal pano tal saia", e así ata unha lista bastante ampla para un libro que só pretende un achegamento neste sentido.

Para rematar "a xeito de apéndice e coma complemento á descrición teórica destas vacilacións e deformacións", dedica o punto seis do libro a un caso práctico, o galego culto de principios do século. Baséase no estudio dun lustro (dos anos 1920 a 1925) e a través dos números 1 ó 24 da revista "Nós". Fai ademais outro subgrupo no seu estudio, neste caso respecto ós autores ós que lles dedica o traballo, que son: Vicente Risco, Florentino Cuevillas, A. Rodríguez Castelao, R. Otero Pedrayo, A. Vilar Ponte e F. Herrera Garrido. Aplica a esta aproximación o esquema que amosou ó longo das páxinas anteriores, polo que fai un estudio ortográfico, fonético, morfolóxico e léxico do material seleccionado. Ó final resalta, sobre todo, dúas constantes que Graña observou nese material, "o recurso e elementos diferenciadores, xuntamente coas vacilacións formais".

No aspecto formal do libro destaca que as notas vaian ó final de cada capítulo, cos problemas que trae para consultalas, ó ter que buscar diferentes páxinas para as notas dependendo do capítulo onde se estea.

En canto ó contido en si do libro, é un tema reiterado que aparece en numerosos manuais. Neste sentido o libro queda a medias entre un prontuario do galego e un manual gramatical. Quero destacar, sobre todo, a parte onde estudia os

problemas léxicos, especialmente os da familias léxicas irregulares (apartado 5.7.1), o dalgunhas confusións semánticas (apartado 5.7.2) e sobre todo o da fraseoloxía (apartado 5.8), debido a que son temas, especialmente este último, que aparecen pouco tratados nos distintos manuais de estudio de galego, a pesar de ser un aspecto básico para dar personalidade e alma propia á nosa lingua.

En fin, e retomando o prólogo do profesor Fernández Rei, "agardemos que esta obra, ó igual cás precedentes, axude á fixación da variedade estándar, o que sen dúbida ningunha contribuirá á dignificación e á normalización da lingua galega, o noso principal sinal de identidade. Didactismo e unha clara conciencia do que é galego -e do que non o é- hai abondo no libro de X. Graña".

MIGUEL SEOANE